

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: AELSAM
Sagsbeh.: DEPCHS
Koordineret med:
Sagsnr.: 1800609
Dok. nr.: 530943
Dato: 29-01-2018

TALEPAPIR

Det talte ord gælder

Sundheds- og Ældreudvalget, Christiansborg, tirsdag den 6. februar 2018, kl. 14.00-15.00

Tale til samråd AR om pårørende

Samrådspørgsmål AR er stillet efter ønske fra Kirsten Normann Andersen (SF).

Samrådspørgsmål AR:

"I forlængelse af tre artikler bragt på www.denoffentlige.dk, "Efterlyser almindelig sund fornuft: Overlevelsesguide for pårørende" fra den 22. september 2017, "En pårørende-beretning: Min mor og velfærdssystemet" fra den 25. september 2017 og "Ældreministeren lukker døren for pårørende" fra den 19. december 2017, bedes ministeren oplyse, om ministeren mener, at initiativer som pårørende- og værdighedspolitikker og pårørendekonsulenter kan løse de opgaver og udfordringer, som journalist Nanna Holst peger på i sine artikler. Ministeren bedes herunder oplyse, om ministerens samtaler med Nanna Holst og Nick Allentoft har givet ministeren anledning til nogle helt konkrete handlinger og forslag til, hvordan pårørende lettere kan hjælpe deres ældre og plejkrævende familiemedlemmer, og samtidig leve et normalt liv der eksempelvis ikke kræver unødigt fravær fra arbejde."

Tak til spørgeren for invitation til samrådet i dag. Det er et vigtigt emne, som vi skal drøfte, så derfor har jeg også set frem til samrådet i dag.

Samrådsspørgsmålet tager udgangspunkt i tre artikler, som er bragt på Den Offentlige.dk. En artikelserie, som startede med en personlig pårørendeberetning fra en datter, som har beskrevet sine oplevelser i mødet med velfærdssystemet i forbindelse med hendes mors sygdom og svækkelser.

Jeg vil starte med at sige, at jeg selv blev berørt af datterens fortælling. Det var også derfor, at jeg inviterede hende ind til en snak – for med fortællingen ønskede datteren jo at påpege en lang række ting, som hun mener er udenfor 'almindelig sund fornuft' i hendes møde med velfærdssystemet. Og jeg fandt også datterens "Overlevelsesguide til pårørende" både tankevækkende og men også konstruktiv.

Der er ingen tvivl om, at det er en stor opgave, man løfter, når man bliver pårørende til en ældre, der ikke længere kan klare sig selv. Og mange pårørende yder en stor og uvurderlig indsats.

Det kan være ægtefæller, søskende, børn, børnebørn eller andre familiemedlemmer, som både hjælper med praktiske ting og juridiske eller økonomiske forhold, og som samtidig støtter deres ældre familiemedlem igennem en tid, som for mange kan være svær. Og der er nok ingen tvivl om, at geografiske afstande mellem den syge og svækkede ældre og de pårørende kan være en ekstra udfordring.

Som ældreminister ligger det mig meget på sinde, at pårørende til svækkede ældre får både støtte og anderkendelse for den uvurderlige indsats, de yder. Både regeringen og jeg som ældreminister har derfor også sat støtte til pårørende højt på den politiske dagsordenen.

Med den nationale demenshandlingsplan har vi sat 37,5 mio. kr. af til etablering af 13 nye rådgivningscentre for mennesker med begyndende demens og deres pårørende. Det er rådgivningscentre, hvor man skal kunne komme direkte ind fra gaden – både som pårørende og som demensramt – og få rådgivning og vejledning. Pengene er udmøntet af Sundhedsstyrelsen her i slutningen af 2017.

I demenshandlingsplanen er der også afsat 39 mio. kr. til flere og meningsfulde dag- og aflastningstilbud. Midlerne skal medvirke til at styrke kvaliteten og fleksibiliteten i både dag- og aflastningstilbud samt i tilbuddene om afløsning i hjemmet. Formålet med at styrke kommunernes indsatser er jo netop at give de pårørende et tiltrængt pusterum i hverdagen, så der kan blive plads til andre gøremål.

Det er Sundhedsstyrelsen, som udmønter midlerne, og puljeopslaget kommer op meget snart.

I forlængelse af puljeopslaget forventes Sundhedsstyrelsen også at udgive et idékatalog om "Nye og mere fleksible indsatser til pårørende til personer med demens".

Idékataloget er baseret på erfaringer fra en pulje på 17,4 mio. kr. fra 2015 til "Aflastning af pårørende til demente i egen bolig". En af de centrale anbefalinger til kommuner og frivillige er, at aktiviteterne skal kunne tilpasses de aktuelle behov, og man skal kunne træde til med fx aflastning i hjemmet indenfor forholdsvis kort frist. Det fremhæves også, at det er vigtigt at være fleksibel i forhold til de pårørendes ønsker og at tilpasse indsatserne efter dem.

Med satspuljeaftalen for 2018-2021 er der afsat 15,8 mio. kr. til en landsdækkende udrulning af kursusforløbet "Lær at tackle", som er et kursus målrettet pårørende til ældre og til mennesker med demens.

Vi har sammen med Dansk Folkeparti prioriteret 60 mio. kr. årligt fra 2018 og fremover til at styrke kommunernes vigtige arbejde med at støtte og aflaste de pårørende. Med pengene, som blev afsat i forbindelse med finanslovsaftalen for 2018, følger et krav om, at alle kommuner i deres værdighedspolitikker skal beskrive, hvordan kommunen understøtter de pårørende til svækkede ældre. Den nye forpligtelse er trådt i kraft her den 1. februar 2018.

Alle landets kommunalbestyrelser skal inden for det første år i den kommunale valgperiode vedtage en værdighedspolitik for kommunens ældrepleje. Da der som bekendt har været kommunalvalg i november sidste år, betyder det, at alle landets kommunalbestyrelser i løbet af 2018 skal vedtage en ny eller revideret værdighedspolitik for kommunens ældrepleje gældende for den nye kommunale valgperiode. Og dermed også tage stilling til, hvordan de understøtter de pårørende.

Endelig er der på justitsministerens område gennemført en vigtig lovgivning om fremtidsfuldmagter. Ordningen er et enkelt alternativ til almindelige fuldmagter og det offentligt fastsatte værgemål. I en fremtidsfuldmagt kan man i god tid udpege én eller flere fuldmægtige, der i fremtiden kan repræsentere én i økonomiske og personlige forhold, hvis man senere hen i livet mister evnen til at varetage sine forhold som følge af sygdom, svækket mental funktion eller lignende.

I den første del af samrådsspørgsmålet spørges der til, om pårørende- og værdighedspolitikker og pårørendekonsulenter løser de opgaver og udfordringer, som er beskrevet i artiklerne. Og for mig at se, er svaret nok både ja og nej.

Ja, fordi jeg faktisk tror på, at det, at vi forpligter kommunerne til at forholde sig til deres pårørendeindsatser, når de skal beslutte en værdighedspolitik for ældreplejen, gør en forskel. For det forpligter de kommunale politikere til at forholde sig til, hvordan de bedst kan hjælpe og støtte de pårørende.

Og – ikke mindst – så skal kommunalbestyrelsen jo inddrage både ældreråd og andre relevante parter, når de udarbejder deres værdighedspolitikker, som nu også omfatter støtte til pårørende. Det gør det muligt, at alle relevante parter kan blive hørt og derved kan bidrage med deres synspunkter, erfaringer og forslag til forbedringer på området. Det betyder, at også interesseorganisationer på området, som fx Ældre Sagens og Alzheimerforeningen lokalforeninger, kan komme på banen og påvirke beslutninger lokalt.

Hvis en kommune vælger at bruge de ekstra midler, som vi har afsat til området, til fx at ansætte pårørendevejledere, så tror jeg faktisk også på, at vi kommer et stykke af vejen i forhold til at sikre bedre sammenhæng i indsatserne og ikke mindst i forhold til at bygge bro og understøtte den gode dialog med og inddragelse af de pårørende i samarbejdet omkring den ældre.

Og det er vigtigt, for de pårørende spiller en meget vigtig rolle som arbejdsparter for kommunerne. Og det er afgørende for et godt samarbejde og en god dialog, at de pårørende bliver inddraget.

Men modsat må jeg også gøre klart, at værdighedspolitikker eller lokale beslutninger om fx at ansætte pårørendevejleder selvfølgelig ikke løser alt! De problemstillinger, som er beskrevet i artiklerne, og som ligger til grund for samrådsspørgsmålet her, rækker på nogle punkter langt ud over, hvad en værdigheds- og pårørendepolitik eller en pårørendevejleder kan forventes at løse.

Derimod har jeg en klar forventning om, at de nye fremtidsfuldmagter, som trådte i kraft 1. september sidste år, forhåbentlig vil kunne hjælpe andre pårørende og mennesker med begyndende demens til at komme nemmere igennem nogle af de situationer, der opstår, når man gradvist mister evnen til at klare sig selv og håndtere praktiske og økonomiske forhold. Fremtidsfuldmagter er jo netop møntet på, at man i rette tid får talt igennem og forholdt sig til, hvad der skal ske, når man ikke længere kan tage vare på sig selv.

Det stiller selvfølgelig nogle krav til, at man som ægtefæller eller som forældre eller nære pårørende tager det på sig at få talt disse ting igennem. Men det er en vigtig snak, som kan gøre mange ting meget nemmere, når man senere hen i livet pludselig kastes ud de her både følelsesmæssige og praktiske problemstillinger.

I den anden del af samrådsspørgsmålet spørges der til, om mine samtaler med Nanna Holst og Nick Allentoft har givet mig anledning til nogle helt konkrete handlinger og forslag til, hvordan pårørende lettere kan hjælpe deres ældre og plejkrævende familiemedlemmer og samtidig leve et normalt liv, der ikke kræver unødigt fravær fra arbejdet.

Som jeg allerede har sagt tidligere, så står bedre støtte til pårørende til svækkede ældre meget højt på min og regeringens dagsorden. Og det synes jeg også fremgår ret klart af de initiativer, som vi allerede har igangsat på området.

Det betyder ikke, at vi stopper her. Men der er – udover initiativerne her – også nedsat en sammenhængsreform og herunder en ledelseskommission. Det arbejde er stadig i gang og ikke effektueret endnu.

Min dialog med Nanna Holst om hendes erfaringer som pårørende har helt klart givet mig stof til eftertanke, og som sagt finder jeg hendes forslag til en Overlevelsesguide til pårørende både tankevækkende og konstruktiv. Og i den sammenhæng vil jeg nævne, at Demensalliancen også har lavet en Pårørendeguide, som blandt andet giver råd og vejledning til pårørende om, hvordan man skal forholde sig til en demensdiagnose, og hvilke dokumenter man bør overveje at få styr på. Og som også har gode råd omkring, hvordan arbejdslivet som pårørende kan opretholdes.

[Afslutning]

Jeg tror også, at uanset hvor meget, vi som samfund gør, for at støtte og aflaste de pårørende, så kan vi ikke ændre på, at det altid vil være en svær tid for de pårørende, når ens kære bliver syge og svækkede og ikke længere kan klare sig selv. Det påvirker næsten altid vores hverdags- og arbejdsliv, hvis en af vores forældre bliver alvorligt syge, eller når tiden er kommet til, at der skal tages stilling til at flytte på plejehjem eller plejebolig.

Derfor skal vi også sikre, at vores velfærdssamfund er indrettet sådan, at vi giver den bedst mulige støtte og aflastning til de pårørende, og sørger for at inddrage dem mest muligt. For de pårørende er nogle af de vigtigste samarbejdsparter, vi har.

Nu har vi for første gang sat støtte til pårørende til svækkede ældre på finansloven. Og vi også sikret en lovgivning, der forpligter kommunerne til at have politikker for hjælp og støtte til de pårørende.

Sammen med de andre centrale initiativer målrettet de pårørende mener jeg, at vi har taget nogle vigtige skridt, så vi får sat de pårørende og deres behov endnu mere i centrum. Det er for mig at se også "almindelig sund fornuft".

Tak for ordet.